

ст.43)

6. Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / За загред. Тимощука В.П., Школика А.М. – К.: Конус-Ю, 2007

7. Професійна етика публічної служби та запобігання конфлікту інтересів: навч. посіб./ Головне управління державної служби України, Порогова програма корпорації “Виклики тисячоліття” (МСС) щодо зниження рівня корупції – К.: Школа вищого корпусу державної служби, 2010. – 67 с

8. Пархоменко-Куцевіл О. Підходи до розуміння процесу трансформації державної служби // Вісник Національної академії державного управління. – 2008. – № 3. – С. 59-67

9. Оболонский А. В. Бюрократия для XXI века? Модели государственной службы: Россия, США, Англия, Австралия. – М.: Дело, 2002. – 168 с.

Доцент кафедри теорії держави та права НАВС, к.ю.н.

Кривицький Юрій Віталійович

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ РЕФОРМИ В НАУКОВОМУ ДОРОБКУ АКАДЕМІКА В.В. КОПЕЙЧИКОВА

В умовах проведення правової реформи та становлення національної правової системи важливого значення набуває необхідність звернення до проблем правової доктрини, ідей і поглядів науковців, які безпосередньо пов'язані з формуванням змісту та напрямів розвитку юридичної науки [1, с. 7]. Так, серед плеяди відомих вітчизняних учених-правознавців чільне місце посідає постать Володимира Володимировича Копейчикова (17 листопада 1923 р. – 9 червня 2002 р.), доктора юридичних наук, професора, дійсного члена Академії правових наук України (1993 – 2002 рр.), Заслуженого діяча науки і техніки України, засновника наукової школи прав людини та їх забезпечення в діяльності правоохоронних органів Національної академії внутрішніх справ [2, с. 10].

З метою увічнення пам'яті В.В. Копейчикова, популяризації його наукової спадщини, заохочення науковців за вагомі здобутки у правничій науці рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ України від 30 вересня 2003 р. ухвалено установчі документи про проведення щорічного Конкурсу імені В.В. Копейчикова на кращу наукову роботу для молодих учених. У зв'язку з цим кафедра теорії держави та права Національної академії внутрішніх справ уже традиційно проводить наукові читання, присвячені пам'яті академіка В.В. Копейчикова. Водночас ад'юнкт кафедри історії держави та права Національної академії внутрішніх справ О.Г. Капічон під науковим керівництвом В.С. Калиновського здійснює підготовку дисертаційного дослідження для здобуття наукового ступеня доктора філософії на тему: «Історико-правова спадщина академіка В.В. Копейчикова». Крім того, до вшанування пам'яті В.В. Копейчикова шляхом організації наукових заходів активно долучається наукова громадськість й інших українських вишів, насамперед Львівського національного університету імені Івана Франка та Національного університету «Одеська юридична академія» [3, с. 3].

У цьому контексті особливої актуальності набуває питання вивчення поглядів В.В. Копейчикова на правову реформу як складову процесу демократичної трансформації українського суспільства. У сучасній юридичній літературі наводяться різні доктринальні дефініції поняття «правова реформа», зокрема як: здійснювані Українською державою (або завдяки її впливу) якісні зміни соціальної спрямованості, сутності, змісту та структури законодавства й інших складових елементів правової системи (П.М. Рабінович); особливе управлінське рішення, що його приймає верховна державна влада (правляча еліта), яка змушена об'єктивно змінюваними умовами функціонування державного апарату відновлювати єдність цього апарату (державної влади) і остільки є заінтересованою у свідомій зміні названого функціонування; рішення, реалізація якого в реорганізуючій діяльності державного апарату має результатом утвердження нового режиму законності, що виступає як ціль здійснюваних цією владою перетворень (О.І. Ющик); державна політика, спрямована на системні перетворення за допомогою

юридичних засобів сутності держави, її основних функцій, правових основ стосунків із суспільством та окремими індивідами на основі принципів конституціоналізму та правової держави (В.В. Лемак); зміна встановлених у законах основних засад, принципів, завдань, цілей правового регулювання певних суспільних відносин, а також обумовлені цим зміни до інших положень законів і підзаконних нормативно-правових актів задля досягнення якісно нового режиму правопорядку в указаній сфері (Б.В. Малишев). На підставі попереднього осмислення проблематики правової реформи в загальнотеоретичних і галузевих (як вітчизняних, так і зарубіжних) наукових працях доводиться констатувати про відсутність єдності в розумінні сутності правової реформи, її відмінності або тотожності з державно-правовою реформою, а також видів, суб'єктів, технології правової реформи.

На думку В.В. Копейчикова та В.С. Шилінгова, одним з головних завдань правової реформи є утвердження принципу гуманізму в усіх сферах правового регулювання. Не менш важливим є і правильне розуміння гуманізму, який не має нічого спільного ні з уседозволеністю, ні з всепрощенням, з позицією «що хочу, те й роблю». Дійовим корективом забезпечення дійсно гуманної поведінки громадянина та службової особи був і залишається основоположний етичний принцип: «Роби так, щоб правило твоїх вчинків могло стати правилом вчинків усіх і кожного», або, що, по суті те саме, «стався до інших так, як ти бажаєш, щоб ставилися до тебе» [4, с. 15]. Гуманізм правової реформи прямо пов'язаний з гуманізмом законодавства, яке має бути прийнято у процесі реформи й є одним з найважливіших її складових [4, с. 16]. При цьому гуманістичні основи правової реформи, резюмують дослідники, виявляються і в забезпеченні правильного співвідношення закону з системою підзаконних актів, унеприпустимості його підміни цими актами, зокрема відомчими інструкціями [4, с. 17].

Не втрачають актуальності критично-об'єктивні судження В.В. Копейчикова про те, що Україну все частіше згадують як «базис застою», де лише балакають, але не проводять ніяких значущих реформ. Закон, про який йдеться (Закон України «Про формування місцевих органів влади і самоврядування» від 3 лютого 1994 р.), лише підтверджує такий висновок. Усяка значуща реформа повинна базуватися на науковому ґрунті, реформа державного управління – тим більше. Вона не може орієнтуватися на інтереси окремих осіб і груп, якими б поважними вони не були [5, с. 27]. Далекоглядність поглядів В.В. Копейчикова вражають своєю прогресивністю. Так, ще на стадії розробки проекту Конституції України вчений наполягав на ідеї створення місцевого самоврядування не як симбіозу державних органів з населенням, а повноцінної суспільної одиниці – громади, що на законній основі, за допомогою своїх самоврядних органів розв'язує нагальні потреби, задовольняє інтереси місцевих жителів. Ототожнення в одній організаційній структурі самоврядних і державних начал не зможе змінити суті речей, не дасть реформам з децентралізації повноцінно запрацювати в країні [6, с. 33].

Отже, в науковому доробку академіка Володимира Володимировича Копейчикова самостійне місце займають питання правової реформи, її гуманістичної сутності, принципів, передовсім науковості, та напрямів здійснення. Ці напрацювання В.В. Копейчикова складають теоретико-методологічну основу для подальшого ґрунтовного опрацювання правової реформи. При цьому варто наголосити на тому, що В.В. Копейчиковим, поряд з окремими аспектами правової реформи, досліджувалися юридичні питання реформаційних зрушень в інших сферах суспільної дійсності, зокрема реформи середньої та вищої освіти [7, с.48], господарської реформи [8] тощо.

Список використаних джерел:

1. Правова доктрина України : у 5 т. – Т. 1 : Загальнотеоретична та історична юриспруденція / В. Я. Тацій, О. Д. Святоцький, С. І. Максимов та ін. ; за заг. ред. О. В. Петришина. –Х. : Право, 2013. – 976 с.
2. Наукові школи Національної академії внутрішніх справ : довідник / [уклад. : О. М. Джужа, Є. М. Бодюл, А. В. Ромашко та ін.] ; за заг. ред. проф. О. М. Джужі. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2011. – 172 с.
3. Актуальні проблеми теорії та історії прав людини, права і держави : матер. міжнар. щоріч. наук. конф. молодих вчених, аспірантів і студентів. присвяченої пам'яті видатних вчених-

юристів П. О. Недбайла, О. В. Сурілова, В. В. Копейчикова (м. Одеса, 17 – 18 лист. 2012 р.) / за заг. ред. д.ю.н., проф. Ю. М. Оборотова. – О. : Фенікс, 2012. – 294 с.

4. Копейчиков В. Гуманістичні засади правової реформи: в чому їх суть? / В. Копейчиков, В. Шилінгов // Радянське право. – 1990. – № 6. – С. 15 – 18.

5. Копейчиков В. В. Проблема самоврядування і її розв'язання в західних демократіях і в Україні : [лекція] / В. В. Копейчиков. – К. : Національна академія внутрішніх справ України, 2000. – 32 с.

6. Капічон О. Г. Ідеї академіка В. В. Копейчикова в децентралізації місцевого самоврядування України / О. Г. Капічон // Правові реформи в Україні: реалії сьогодення : тези VII Всеукр. наук.-теорет. конф., присвяч. Дню юриста України (Київ, 29 жовт. 2015 р.) – К. : Нац. акад. внутр. справ ; Видавництво Ліра-К, 2015. – С. 32 – 34.

7. Копейчиков В. В. Права человека: мифы и реальность : [науч.-популяр. изд.] / В. В. Копейчиков. – К. : Вища школа, 1987. – 88 с.

8. Копейчиков В. В. Правові питання господарської реформи / В. В. Копейчиков, О. А. Пушкін // Проблеми правознавства. – 1968. – Вип. 10. – С. 46 – 54.

**Студент 6-го курсу факультету № 2
ННІ № 4 НАВС, старший
лейтенант служби цивільного
захисту**

Куликівський Станіслав Володимирович

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ МИРОВИХ СУДДІВ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ УДОСКОНАЛЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО СУДОЧИНСТВА

Однією з основ сучасної правової держави є ефективна, незалежна та справедлива система правосуддя. Саме вона слугує базисом для гармонічного розвитку держави, задоволення прав і законних інтересів громадян.

Згідно з статтею 124 Конституції України правосуддя здійснюється виключно судами [1]. Законом України «Про судоустрій та статус судів» визначено порядок організації судової влади та здійснення правосуддя в Україні, яке функціонує на засадах верховенства права відповідно до європейських стандартів і забезпечує право кожного на справедливий суд [2].

Разом з цим, підписавши Угоди про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, України взяла на себе зобов'язання просувати процес реформ, удосконалення та адаптації законодавства України до законодавства ЄС [3].

Також, ще одним сигналом щодо необхідності впровадження реформ у системі судочинства є високий рівень недовіри громадян стосовно об'єктивності та справедливості розгляду справ у судах, велика кількість апеляцій на вирок суду, в тому числі до Європейського Суду з справ людини, та, безумовно, «заваленість» місцевих судів загальної юрисдикції справами, що призводить до значного затягування справ, зменшення ефективності їх розгляду, або неможливості у визначений законом строк розглянути справи про цивільні та адміністративні правопорушення тощо.

На мою думку, одним із шляхів удосконалення вітчизняного судочинства, зокрема, зменшення навантаження місцевих судів та підвищення довіри до них є запровадження інституту мирових суддів.

Сам термін мировий суд має походити з Англії (інша назва - суд магістратів) та є нижчою інстанцією, де розглядаються кримінальні та цивільні справи [4].

Так, ще прокламацією королівської сім'ї Англії 1195 р. з метою допомоги шерифам у застосуванні правових норм створено корпус мирових суддів. На початку свого функціонування мирові суди були наділені адміністративною компетенцією, а згодом були наділені можливістю здійснювати судочинство. Обрані мирові судді були, як правило, некомпетентними у праві, а розглядали цивільні та кримінальні справи керуючись звичаєвим правом, власним відчуттям